

Брисковська Оксана Миколівна,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

За останні кілька років диспропорції проникнення Інтернету в населених пунктах різної величини значно вирівнялися [1, с. 164].

Соціальні мережі є невід'ємним елементом спілкування більшості користувачів Інтернетом. На сьогодні спілкування найбільш активно, відбувається в соціальних мережах, взаємне інформування та обговорення найгостріших проблем сучасності у найрізноманітніших життєвих сферах. Варто зазначити, що більшість інформаційної діяльності злочинців перенесено у віртуальний світ. Це пов'язано з тим, що так працювати значно безпечно. Використання сучасних інформаційних технологій, зокрема соціальних мереж, під час виявлення та розслідування злочинів є необхідною умовою для їх ефективності та потребує подальшого детального дослідження та аналізу з метою визначення та вдосконалення напрямів використання зазначених категорій у діяльності правоохоронних органів [2, с. 115].

Досить часто особи самі виставляють фото- та відеоматеріали, які підтверджують вчинення ними злочину. Під час виконання завдань працівники правоохоронних органів можуть використовувати інформацію, викладену на Інтернет сторінках про обставини вчинення злочину, можливих свідків, фотоматеріали, особу правопорушника (місце роботи, навчання, особи з якими спілкується, інтереси) [3].

«Мережеві послуги дозволяють приватним особам: 1) будувати суспільні або напівсуспільні профілі в рамках обмежень, які встановлюються системою; 2) визначати список інших користувачів, з якими вони зможуть “об’єднуватись у групи” та ділитися інформацією; 3) переглядати та пов’язувати свій список контактів з іншими, створеними користувачами в мережі» [4]. Аналіз інформації, розміщеної в соціальних мережах, сайтах, може допомогти при розслідуванні багатьох злочинів, пошуку невідомих слідству джерел інформації [5, с. 152]. Пошук орієнтувальної інформації щодо фізичних та юридичних осіб, їх кола знайомих, клієнтів. Контроль за професійною діяльністю фізичних та юридичних осіб за допомогою мережі Інтернет у межах кримінального провадження [6, с. 254]. Одним із способів використання мереж є створення спеціальних сторінок для збору оперативної інформації. Це відомості осіб про вчинені злочини, про особу зловмисника та можливих співучасників.

Говорячи про спеціально-кримінологічне запобігання злочинності з точки зору використання мережі Інтернет, необхідно зазначити, що основними напрямками цієї роботи є: використання соціальних Інтернет-мереж для моніторингу кримінологічно значимої інформації, створення спеціалізованих блогів, організації чатів; створення спеціалізованих сайтів із практичними рекомендаціями щодо запобігання фоновим для злочинності явищам. Необхідно зазначити, що соціальні мережі для запобігання злочинності використовуються вже тривалий час правоохоронцями низки держав [7, с. 187]. Правоохоронці намагаються використовувати нові технології, зокрема і ті, що отримані завдяки наявності соціальних мереж, для виявлення, розкриття, розслідування та попередження злочинів. Ними здійснюється постійний моніторинг підозрілих блогів, чатів, сайтів тощо з метою отримання оперативної вагомості для правоохоронців інформації.

Також соціальні мережі широко використовуються правоохоронними органами зарубіжних країн як засіб для зв'язку із громадськістю у тому числі з метою отримання криміналістично значимої інформації. Сьогодні, в контексті сучасного стану протиправного використання соціальних мереж, прогнозованого зростання у найближчому майбутньому кількості та суспільної небезпеки реальних і потенційних загроз, що виходять із кібернетичного простору, можна констатувати, що створення ефективної системи протидії таким деструктивним явищам і локалізації відповідних загроз можливе лише через безпосереднє використання правоохоронними органами нашої держави у взаємодії із компетентними органами інших зарубіжних країн специфічних можливостей самих соціальних мереж [3, с. 277, 280]. За допомогою власних програм зарубіжні правоохоронні органи постійно моніторять підозрілі блоги, форуми і сайти, отримуючи безліч корисної інформації [3, с. 279]. Приміром, користувачі зможуть зайти на сайт, вказавши свій акаунт у соцмережі. Сервіс буде отримувати дані з профілю в Facebook і визначати, у розслідуванні яких проваджень особа зможе допомогти поліції. Система заводить на кожного користувача декілька ключових міток і з'ясовує, які місця і коли він відвідував, з ким спілкувався і т. ін. Потім система зіставляє цю інформацію з базою нерозкритих злочинів, визначаючи, по якому з них користувач міг би стати свідком. Крім того, в Connected To The Case реалізовано можливість відправити анонімне повідомлення про правопорушення [8].

Правоохоронці мають постійно використовувати у своїй діяльності в якості засобів і знарядь для виявлення, розкриття та попередження кримінальних правопорушень, соціальні мережі. В Україні станом на сьогодні не існує законодавства, яке б здійснювало нормативно-правове регулювання такої діяльності взагалі, та спеціальні методи «дослідження цільової аудиторії», зокрема [1, с. 164].

Доцільно у соціальних мережах створювати «поліцейську» сторінку, приміром групу «Злочинність на сьогодні, новини» для надання довідкової інформації з метою:

– попередження нових видів злочинів, (розміщення відеозаписів, на яких зафіксовано окремі злочини та відомості про розкриті злочини);

– встановлення місць перебування та затримання розшукуваних осіб (дані про осіб та фотографії оголошених у розшук);

На нашу думку, в реаліях сьогодення, правоохоронний моніторинг соціальних мереж є найбільш ефективним засобом для виявлення, попередження та розкриття кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Бугера О. І. Використання мережі Інтернет для запобігання злочинності: концептуальні засади. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 2 С. 162–164 .

2. Косолап О. В. Соціальні мережі як об'єкт криміналістичного дослідження. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 112–117.

3. Гавловський В. Д. Щодо використання соціальних мереж для виявлення, розкриття та попередження злочинів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 2 (28). С. 271–282.

4. Boyd D. M., Ellison N. B. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2008. № 13. P. 210–230.

5. Автухов К. А., Андріїв Н. О. Кримінологічний погляд на соціальні мережі. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2013. № 1. С. 150–153.

6. Панасюк А. Мережа Інтернет у діяльності слідчого Національний юридичний журнал: теорія і практика. (грудень) 2014 С. 253–255.

7. Бугера О. І. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності з використанням мережі Інтернет. *Підприємство господарство і право*. 2018. № 8. С. 186–190.

8. Стартап сразится с преступностью при помощи facebook / URL: <http://internetua.com/startap-srazitsya-s-prestupnostua-pri-pomosxi-facebook>.